

С. О. Булатова
канд. іст. наук
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського

ЕКСЛІБРИСИ СТАНІСЛАВА ШОДУАРА НА КНИЖКАХ РОДОВОГО БІБЛІОТЕЧНОГО ЗІБРАННЯ ШОДУАРІВ У ФОНДАХ НБУВ

Проаналізовано екслібриси з рукописно-книжкового зібрання найвідомішого представника роду баронів Шодуарів – Станіслава Шодуара, зокрема, здійснений їх книгознавчий та мистецтвознавчий аналіз, визначено кількість та різновиди екслібрисів Станіслава Шодуара у різні періоди, атрибутовано авторство, встановлено роль екслібрисів у контексті формування та розвитку зібрання першої половини ХІХ ст.

Ключові слова: книжкове зібрання, Шодуари, герб, екслібрис, гравер, мідьорит.

Серед усіх представників роду Шодуарів, власників родової Івницької книгозбірні впродовж ХІХ – поч. ХХ ст. у фондах НБУВ збереглися екслібриси лише одного з них – Станіслава Яновича Шодуара. Це не є випадковим, оскільки власне з іменем барона Станіслава Шодуара (1792–1858) – нумізмата, бібліографа, бібліофіла, археографа¹, пов'язаний найзначніший етап у формуванні музейних колекцій та бібліотеки в містечку Івниці Житомирського повіту Волинської губернії² (нині – с. Івниця Андрушівського р-ну Житомирської обл.)³

Розквіт бібліофілства С. Шодуара віддзеркалився у різних напрямках його діяльності: в комплектуванні фондів Івницької книгозбірні унікальними рукописними книгами, історичними документами, оригіналами автографів, цінними та рідкісними стародруками, фаховою науковою літературою, збіркою волиніки; а також, укладанні різнопрофільних рукописних каталогів та інвентарів⁴. Усі ці системні заходи С. Шодуара мали на меті, крім відповідності приватної бібліотеки актуальним у ту епоху книгознавчо-

бібліографічним критеріям, надання їй самобутнього обличчя, що втілилося, зокрема, у замовленні власницьких знаків – екслібрисів та суперекслібрисів.

У частинах історико-меморіального зібрання, яке зберігається у спеціалізованих фондах НБУВ⁵, виявлені та описані 7 різновидів екслібрисів, якими користувався С. Шодуар впродовж заснування, наступного комплектування та розвитку Івницької книгозбірні. До групи ознак власності у книжках також належить і суперекслібрис С. Шодуара⁶.

Лише два із семи згаданих екслібрисів відомі за розвідками вітчизняних та польських книгознавців-екслібрисологів, описання інших подаються та публікуються вперше. Ці два екслібриси С. Шодуара (№ 2, 3) були описані та опубліковані російським бібліографом та екслібрисологом Уго Іваском у його ґрунтовній праці “Описания русских книжных знаков” (М., 1905)⁷. Однак У. Іваск помилково визначив у власному описанні книжкового знака Шодуара мідьорит як літографію⁸.

Згодом ці ж самі знаки, поряд із іншими екслібрисами польського походження, були наведені польським геральдистом, знавцем та збирачем екслібрисів Казимежем Рейхманом у його розвідці “Nieznane ex-librisy polskie” (Варшава, 1909), що за задумом виступала як доповнення та продовження студій Віктора Віттига “Ex-librisy polskie XVII–XIX st.” (Варшава, 1903)⁹. К. Рейхман опублікував 2 екслібриси С. Шодуара, вже описані у праці У. Іваска, надав стислі відомості про численні збірки барона та справедливо зазначив, що перший з екслібрисів був створений значно раніше¹⁰.

Проте у цих фахових виданнях не вказане авторство митця-гравера, який виконав обидва знаки. Зауважимо, що серед усіх знаків лише два варіанти мають атрибутоване авторство на підставі підпису гравера у композиції екслібриса. Встановлення авторства інших екслібрисів є досить проблематичним, оскільки у них відсутній підпис ритця.

Бібліографічні описання екслібрисів бібліотеки Станіслава Шодуара як творів прикладної книжкової графіки публікуються нижче за такою схемою: власник, відомості про автора знака (якщо він встановлений), тип екслібриса (геральдичний або гербовий, вензельний, сюжетний, шрифтовий), датування (на підставі опосередкованих даних), розмір знака, графічна техніка виконання, бібліографія (за наявністю).

На жаль, на жодному з книжкових знаків С. Шодуара у графічній композиції немає дати їх створення, внаслідок чого дату було визначено приблизно, на підставі опосередкованих даних. Крім того, опубліковані нижче описи екслібрисів містять також відомості про вихідні дані друків, позначених певним знаком, що дає змогу простежити хронологію періодів їхнього використання С. Шодуаром у його зібранні.

Таким чином, аналіз наведених нижче описів дозволяє простежити динаміку розвитку екслібриса С. Шодуара, яка характеризується зміною форм знака: протягом значного історичного періоду, від поч. XIX ст. – зародження бібліофільських зацікавлень та формування власної збірки юним С. Шодуаром – до активного комплектування у 20-і – 40-і роки XIX ст. Івницької книгозбірні. В цілому у цьому процесі визначена тенденція, обумовлена зростанням історико-культурної ролі бібліотеки С. Шодуара в Івниці, пов'язана передусім із науковою діяльністю самого С. Шодуара. Тому слід відзначити історико-художню еволюцію розвитку екслібриса С. Шодуара – від первісного маловиразного у мистецтвознавчому аспекті аматорського книжкового знака – до вишуканого мідьориту авторства гравера П'єра-Хуберта Денуайє.

Первісно С. Шодуар позначав власні видання та рукописи найпростішим з художнього погляду шрифтовим знаком. Така форма, ймовірно, була обрана С. Шодуаром для позначення своєї книгозбірки через відсутність будь-яких інших титулів юного бібліофіла. Однак форма друкарського екслібриса була поширена наприкінці XVIII – на поч. XIX ст. у середовищі бібліофілів навіть дворянського стану, зокрема Еваріст Анжей Куропатницький, Белзький каштелян, уславився тим, що мав понад 40 різновидів подібного шрифтового знака¹¹. Втім лаконічність художнього виконання шрифтового знака С. Шодуара не спростовує його історико-книгознавчої цінності.

Згодом, із радикальною зміною соціально-правового статусу родини Шодуарів, відповідно був замовлений новий екслібрис, який віддзеркалив прихильність С. Шодуара до форми, традиційної серед європейського дворянства з усталеними геральдичними атрибутами роду; у баронів Шодуарів це – німецький гербовий щит, корона, типова для баронів, девіз на стрічках тощо. Але йому передував ще один знак у вигляді узагальнюючої стилізації гербового екслібриса № 2. Ймовірно, перші спроби створення узагальнюючо-

стилізованого гербового екслібриса “Ex Bibliotheca St. Chaudoir” були здійснені ще до історичного факту офіційного надання баронства, тобто до 1814 р., адже у його художньо-композиційних засобах та тексті відсутні будь-які ознаки приналежності до шляхетського стану. Проте прагнення приналежності до нобілітету Станіслава, прийомного сина негоціанта Яна Йозефа Шодуара, втілилися у цьому проєкті книжкового знака, що схематично зображав абрис гербового щита.

5 квітня 1814 р. відбулася ключова для родини Шодуарів подія – отримання від Баварського короля Максиміліана-Йосифа баронського титулу батьком Станіслава – Яном Йозефом разом із сином. Внаслідок цього С. Шодуар замінює стилізований гербовий знак на геральдичний № 3, у якому зафіксовані символи баронства. Саме у 1814 р., після надання титулу баронів, Шодуарами здійснюються заходи, спрямовані на переусвідомлення історії роду та уславлення родових традицій у мистецтві та літературі. Зокрема, Іоганну-Батісту Лампі-молодшому (1775–1837), австрійському живописцю італійського походження, популярному в аристократичних колах, було замовлено у Відні серію парадних портретів представників роду Шодуарів, що прикрашали Івницький палац¹². Внаслідок підвищення соціально-правового статусу С. Шодуаром відповідно було змінено й власний екслібрис: стилізований гербовий знак (№ 2) – на геральдичний (№ 3), у композиції якого детально зафіксовані атрибути їхнього баронства.

Згодом, 29 листопада 1819 р. та 22 лютого 1820 р., Шодуари були нобілітовані у Царстві Польському російським імператором Олександром І. Підтвердження баронства в Російській імперії Шодуари отримали 7 вересня 1827 р. Рід Шодуарів був внесений у V частину родословної книги Волинської губернії¹³.

Герб Шодуар був внесений у частину 1 Гербовника шляхетських родів Царства Польського. Оскільки зображення герба дзеркально відбилосся у графічно-композиційному рішенні екслібриса, наводимо нижче його опис. На німецькому щиті під баронською короною, на блакитному тлі, знизу дві золоті стрічки, на верхній з них – вороний кінь, який біжить праворуч. Над короною два шоломи із золотими решітками, увінчані золотими дворянськими коронами; у наверхшій першої – сирена, наліво, із оголеним мечем у правій руці; у наверхшій другої – вороний кінь, вправо, між двома слоновими золотими хоботами. Намет блакитний, зі споду золо-

тий. В опорах: на кам'яній основі лежать двоє вороних коней, повернутих головами до щита¹⁴.

Отже, внаслідок надання баронського титулу С. Шодуар замінює узагальнюючо-стилізований гербовий знак (№ 2) на новий, що містив конкретну баронську символіку (№ 3). Далі він замінюється на знак, у якому наявне повне відтворення геральдичної композиції роду Шодуарів (№ 4). У цьому напрямку – відтворення зображення власного герба виконані всі наступні книжкові знаки С. Шодуара. Змінювався лише стиль гравюр – від бароко з пишними графічними рисами – до чіткої конфігурації класицизму. Водночас вдосконалювалися та залучалися певні елементи, зокрема до імені власника був доданий родовий девиз на стрічках латиною: “In te Domine Spero” (“На Тебе, Боже, сподіваюся”) (строфи із псалмів). Надалі С. Шодуаром поступово використовувалося ще кілька знаків.

Екслібрис № 6–7 презентує витончену, виконану у стилі класицизму, геральдичну композицію авторства французького гравера П'єра-Хуберта Денуайє, про що свідчить його підпис. П'єр-Хуберт Денуайє (1767–1857) – відомий французький гравець і медальєр. Уродженець Коена, він вчився у скульптора Жирара, його ритцю належить низка гравійованих робіт та медалей, які експонувалися у Салоні в Парижі у 1814–1834 рр. Він створював зображення впливових у політичному світі аристократів та монарших осіб: французького політика, рояліста Лаффона де Ладеба, герцога Ангулемського (імовірно, йдеться про Луї-Антуана (1785–1844), герцога Ангулемського, представника старшої гілки Бурбонів) (1824), імператриці Марії Терезії. Водночас йому замовляли почесні медалі товариства та установи, зокрема медаль швейцарського благодійного товариства (1821) тощо. Певний час Денуайє був гравером при дворі герцога Ангулемського¹⁵.

Художній словник Тіме-Беккера, оцінюючи творчість П.-Х. Денуайє, відмітив його доробок, передусім, як гравера та медальєра, не згадуючи про його роботи у царині екслібрисів¹⁶. Проте у екслібрисі для С. Шодуара чітко простежується досконалість графічних засобів Денуайє, для яких властиві легкість різця гравера та виразність художньої композиції з конями у порівнянні, наприклад, із попереднім дещо важкуватим гербовим екслібрисом № 3 невідомого автора. Екслібрис авторства Денуайє репрезентований у збірці у двох варіантах – із підписом імені власника бібліотеки латиною: “Ex Bibliotheca L: Bar: Stanislai De Chaudoir” та без нього.

На жаль, через брак документальних даних у родовому архіві Шодуарів залишилися нез'ясованими дата та обставини замовлення екслібриса; не підтверджується, але й не спростовується факт особистої зустрічі або непрямих стосунків С. Шодуара із П'єром-Хубертом Денуайє, який, передусім, орієнтувався на власні смаки замовника. Проте власне факт замовлення С. Шодуаром екслібриса у майстра такого щабля, як Денуайє, слід оцінювати у контексті поважних історико-мистецьких уподобань власника Івницького музею, який містив цінні колекції рукописів та стародруків, живопису, гравюру та скульптури, історико-нумізматичних, археологічних, церковних старожитностей. Так, в його галереї живопису зберігалися картини Іоганна-Батіста Лампі-молодшого, представника династії австрійських художників, портрети польського художника Якуба Соколовського, музей прикрашала добірна колекція мідьоритів західноєвропейських граверів Габрієля Шартона, Франсуа Серафіна Дельпеша, Бартоломео Фоліна та ін.¹⁷

С. Шодуар як клієнт-замовник і меценат підтримував контакти із багатьма європейськими митцями. Серед діячів культури та мистецтва з оточення С. Шодуара – його найулюбленіший портретист І.-Б. Лампі-молодший, якому С. Шодуар замовляв родинні портрети майже до 1821 р., датський скульптор Альберт Торвальдсен, який у 1819 р. створив у фамільному склепі в Івниці мармурову композицію на пошану його першої дружини Алоїзії¹⁸, італійський антиквар та нумізмат Доменіко Сестіні, котрий у 1831 р. уклав каталог давньогрецьких монет його приватного музею¹⁹. Безумовно, що стосунки “замовник – митець” мали місце, насамперед, під час фінансування Шодуаром власних мистецько-наукових проєктів, про що свідчать документи з родового архіву – розписки Д. Сестіні (1828 р.) та А. Торвальдсена (1821 р.) про отримання грошових сум від С. Шодуара²⁰.

Зрозуміло, стосунки С. Шодуара з гравером Денуайє, який на замовлення барона розробив проєкт екслібриса та виконав його, розвивалися у суто “діловому” руслі. Втім, цілком можливо, що їхні контакти могли виходити за межі формальних (зокрема, під час тривалих закордонних подорожей С. Шодуара) та перерости також у довготривалі приятельські стосунки, як, наприклад, було із Д. Сестіні²¹.

Вивчення книжкових знаків С. Шодуара має суттєве джерелознавче та книгознавче значення. Екслібриси дають змогу визначити етапи розвитку Івницької книгозбірні, простежити хронологію

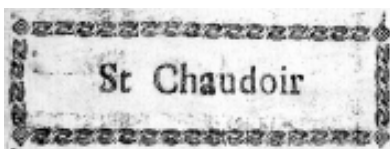

Рис. 1

її поповнення та бібліофільські зацікавлення власника, зміну його особистих смаків та їх еволюцію. Виняткова роль екслібрисів для визначення місця зберігання книжок С. Шодуара та вивчення шляхів міграції видань може стати в нагоді і для реконструкції зібрання, розпорошеного у різних книго- та архівосховищах²². Утім, книжкові знаки є самостійними об'єктами досліджень екслібрисології, історії книжкової культури XIX ст., мистецтвознавства. Виходячи з цього, публікуємо описання екслібрисів та їхні зображення.

1. "St. Chaudoir". Шрифтовий, в орнаментальній рамці. Друк. Поч. XIX ст. 17x55. Первісний та найлаконічніший з усіх знаків, використовувався до надання родині Шодуарів Баварським королем титулу баронів, тобто до 1814 р. У зібранні зафіксований на виданнях другої половини XVIII ст., тобто у період формування первісної бібліотеки. Зазвичай використовувався С. Шодуаром, поряд із автографом – власницьким записом юного бібліофіла "S. Chaudoir" на титульному аркуші. (Рис. 1).

2. "Ex Bibliotheca St. Chaudoir"; 114x75, із зображенням абриса гербового щита з написом латиною "Ex Bibliotheca St. Chaudoir". Ймовірно, екслібрис був створений напередодні 1814 р.; на початку процесу надання Шодуарам баронства, порожній гербовий щит демонструє амбіційні прагнення юного Шодуара до отримання титулу. Зафіксований на виданнях 1572 р., періоду 90-х років XVIII ст. – 1808 р. Іноді екслібрис наклеєний поверх попереднього знака №1. (Рис. 2).

Бібл. : Іваск У. (опис.), Рейхман К. (публ.).

Рис. 2

Рис. 3

Рис. 4

3. “Ex Bibliotheca Stanislai Leib. Bar. De Chaudoir”. Після 1914 р. Геральдичний, герб, 95x70; мідьорит, із гербом барона де Шодуар та написом “Ex Bibliotheca Stanislai Lib. Bar. De Chaudoir”. Зафіксований на виданнях 1809–1813 рр. (Рис. 3).

Бібл. : Іваск У. (опис.; публ.), Рейхман К. (публ.).

4. “Ex Bibliotheca Stanislai L. B. De Chaudoir”. Після 1814 р. Геральдичний, герб; 77x65; мідьорит овальної форми, із гербом барона де Шодуар і написом, що облямовує овал латиною “Ex Bibliotheca Stanislai L. B. De Chaudoir”. Зафіксований на виданнях 1813–1818 рр., також позначав видання 1824 р. (Рис. 4).

5. Геральдичний, герб власний. Ймовірно, після 1818 р., оскільки на одному з примірників на папері – датована філігрань 1818 р. (№ 1440, т. 3). Мідьорит, 77x66. Або 75x64; із гербом барона де Шодуар, та розташованим знизу у картуші девізом латиною “In te Domine Spero” (На Тебе, Господе, сподіваюся), в обрамуванні пишного лаврового листа у манері бароко. Іноді екслібрис наклеєний поверх екслібриса № 3. Зафіксований на виданнях другої половини XVII–поч. XIX ст. (Рис. 5).

6. Геральдичний, герб; мідьорит, 70x58; із гербом барона де Шо-

Рис. 5

Рис. 6

дуар, який підтримують двоє коней, та девізом зверху у картуші “In te Domine Spero” та підписом унизу підвійної рамки: “Ex Bibliotheca L. Bar: Stanislai De Chaudoir”. Графічна композиція витримана у стилі класицизму. Автор – французький медальєр та гравєр П’єр-Хуберт Денуайє, про що свідчить підпис зліва під рамкою гравюри: “H. Desnoyers sculp.” Іноді екслібрис наклеєний поверх попередніх знаків: № 2 (видання 90-х років XIX ст.), – № 3 (видання 1809–1813 рр.), № 4 (видання 1809–1818 рр.). Екслібрис найбільш поширений у книжках зібрання. (Рис. 6).

7. Ідентичний до варіанту № 6, але без напису унизу. Геральдичний, герб; мідьорит, 70x58; із гербом барона де Шодуар, який підтримують двоє коней, та девізом зверху у картуші “In te Domine Spero”. Відмінність цього знаку від попереднього варіанту № 6 в тому, що знизу рамки відсутній гравійований напис імені власника “Ex Bibliotheca L. Bar: Stanislai De Chaudoir”. Автор – П.-Х. Денуайє (з підписом гравєра). Зафіксований на низці видань 1804–1807 рр. (Рис. 7).

¹ Шодуар // Русский Биографический словарь – СПб., 1911. – Т. Шебанов-Шютц. – С. 360–361; *Danilewiczówna M.* Chaudoir // *Polski Słownik biograficzny*. – Kraków, 1937. – Т. 3. – С. 265; *Коваль О.* Шодуар Станислав Иванович // *Українські архівісти: Біобібліогр. довідник*. – К., 1999. – Вип. 1: (XIX ст. – 1930-і рр.) – С. 346–347.

Рис. 7

² *Radziszewski F.* Wiadomość historyczno-statystyczna o bibliotekach znakomitszych i archiwach publicznych i prywatnych... – Kraków, 1875. – S. 21; Известия Церковно-Археологического Общества при Киевской Духовной Академии за июнь 1888 г. // Труды Киевской Духовной Академии. – К., 1888. – С. 136; *Петров Н.И.* Библиотека барона Шодуара и вновь открытое древнее изображение Св. Бориса и Глеба, и может быть, Св. Владимира // Киев. старина. – 1888. – № 8. – С. 33–39; *Иваск У.Г.* Частные библиотеки в России. Приложение к альманаху “Русский библиофил” за 1911 г. – СПб., 1912. – Ч. 1–2. – С. 75; *Икошкин В.С.* Опыт русской историографии. – К., 1892. – Т. 1, кн. 2. – С. 1336–1337, 1421; *Aftanazi R.* Iwnica // Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej. Województwo Kijowskie. – 2-e wyd., przejrane i uzupełnione. – Wrocław etc., 1998. – Т. 11. – S. 208–212.

³ Івниця // Історія міст і сіл УРСР. Житомирська область. – К., 1973. – С. 144.

⁴ *Біленький Є.А., Булатова С.О.* Матеріали з історії бібліотеки баронів де Шодуар у фондах Інституту рукопису НБУВ (архівна та рукописна спадщина) // Рукописна та книжкова спадщина України. – К., 2000. – Вип. 6. – С. 56–74; *Біленький Є.А.* Архів і бібліотека Шодуарів як джерело з історії колекціонування і біобібліографії в Україні XIX–XX ст. : Автореф. дис. ... канд. іст. наук. – К., 2001. – 18 с.; *Булатова С.О.* Шодуари // Особові архівні фонди Інституту рукопису : Путівник. – К., 2002. – С. 594–601.

⁵ У НБУВ рукописно-книжкова спадщина Шодуарів знаходиться у фондах Інституту рукопису, а також в Інституті української книги – відділі

бібліотечних зібрань та історичних колекцій, відділі стародруків та рідкісних книжок.

⁶ Суперекслібрис С. Шодуара зустрічаємо на шкіряній оправі рукопису у вигляді літер – ініціалів, витиснених золотом – власного імені, титулу й прізвиська: “S. V. C.”, який розшифровується: “Stanislaw Baroni Chaudoiri”.

⁷ *Иваск У.Г.* Описание русских книжных знаков. – М., 1905. – С. 317–318, рис. 393.

⁸ Там же.

⁹ *Reychman K.* Nieznane ex-librisy polskie. – Warszawa, 1910. – S. 15–17; *Wittig W.* Ex-librisy bibliotek polskich XVII–XVIII wieku. – Warszawa, 1903. – 194 s.

¹⁰ *Reychman K.* Nieznane ex-librisy polskie. – Warszawa, 1910. – S. 15–17.

¹¹ *Grońska M.* Exlibrisy. Wiadomości zebrane dla kolekcjonerów. – Warszawa, 1992. – S. 32.

¹² *Дахненко Л.* Про формування збірки приватного музею баронів де Шодуар // З історії колекціонування в Україні : Тези Всеукр. наук. конф., присвяч. збиральницькій діяльності баронів де Шодуар. Житомир, 10–12 жовт. 1994 р. – Житомир, 1988. – С. 3.

¹³ *Лобанов-Ростовский А.Б.* Русская родословная книга. – 2-е изд. – СПб., 1895. – Т. 2. – С. 393.

¹⁴ Герб Шодуар // Гербовник дворянских родов Царства Польского. – Варшава, 1855. – Ч. 1. – С. 118–119.

¹⁵ *Desnoyers // Thiem U., Becker F.* Allgemeines lexikon der bildenden Kunstler. Kunstler-Lexikon. – Leipzig, 1913. – Bd. 9. – S. 141; *Desnoyers // Nagler G.K.* Neues allgemeines Kunstler-Lexicon. – München, 1836. – Bd. 3. – S.361.

¹⁶ *Desnoyers // Thiem U., Becker F.* Allgemeines lexikon der bildenden Kunstler. Kunstler-Lexikon. – Leipzig, 1913. – Bd. 9. – S. 141.

¹⁷ *Петров Н.И.* Библиотека барона Шодуара и вновь открытое древнее изображение Св. Бориса и Глеба, и может быть, Св. Владимира // Киев. старина. – 1888. – № 8. – С. 33–39; *Біленький Є.А., Булатова С.О.* Матеріали з історії бібліотеки баронів де Шодуар у фондах Інституту рукопису НБУВ (архівна та рукописна спадщина) // Рукописна та книжкова спадщина України. – К., 2000. – Вип. 6. – С. 66–67.

¹⁸ *Дахненко Л.* Про формування збірки приватного музею баронів де Шодуар // З історії колекціонування в Україні : Тези Всеукр. наук. конф., присвяч. збиральницькій діяльності баронів де Шодуар. Житомир 10–12 жовт. 1994 р. – Житомир, 1988. – С. 3, 5; *Петров Н.И.* Библиотека барона Шодуара и вновь открытое древнее изображение Св. Бориса и Глеба, и может быть, Св. Владимира // Киев. старина. – 1888. – № 8. – С. 34.

¹⁹ *Sestini D.* Descrizione d'alcune medaglie Greche del Museo del' Sig. Barone S. di Chaudoir – Florence, 1831. Про нього див.: Сестини // Энциклопедический словарь / Брокгауз и Ефрон. – СПб., 1900. – Т. 58. – С. 712.

²⁰ IP НБУВ, ф. 283, № 210, № 1112.

²¹ Див. численні листи Д. Сестіні до С. Шодуара: IP НБУВ, ф. III, № 22721–22966.

²² Історична доля зібрання склалася таким чином, що тепер частина архівно-книжкової спадщини Шодуарів знаходиться у Житомирі, у Державному Архіві Житомирської області: (Державний Архів Житомирської області // Архівні установи України : Довідник. – К., 2000. – С. 68); частина зберігається у фондах НБУВ ім. В.І. Вернадського, частина – у ЦДІАК України (*Сухих Л.А.* Документи з родових архівів магнатів і шляхти Волині і Правобережної України в колекціях Центрального державного історичного архіву України: історія, склад, стан науково-довідкового апарату і перспектива його розвитку // Українське архівознавство: історія, сучасний стан та перспективи : Наук. доп. Всеукр. конф. (К., 19–20 листоп. 1996 р.) – К., 1997. – Ч. 2. – С. 93).

Summary

The author performs the analysis of the bookplates from the manuscript and book collection of the most famous member of the Chadoir family – Stanislav Chadoir. In particular, their bibliological and art analysis is carried out, the number and kinds of Chadoir's bookplates are defined, the authorship is attributed, the role of bookplates in the context of formation and growth of the collection if the 1st half of the 19th century is ascertained.

Key words: book collection, the Chadoirs, coat of arms, bookplate, engraver.